



PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS
KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

» mobil: +421 908 69 55 31, +421 949 338 396
» www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
» IČO: 37 86 72 70 » IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629

PRELOMOVÉ ROZHODNUTIE SÚDU V PRÍPADE DIGITÁLNEJ PRIEPASTI A PRÍSTUPE K VZDELANIU.

Tlačová správa

Košice, 27.11.2023

Poradňa pre občianske a ľudské práva (Poradňa) víta rozhodnutie Okresného súdu v Prešove v prípade rómskeho dieťaťa, ktoré nemalo prístupu k vzdelaniu počas pandémie Covid-19 kvôli obmedzenému pripojeniu na internet a digitálnym technológiami. Rómske dievča zo znevýhodnenej komunity v Jarovniciach žalovalo Ministerstvo školstva, ktoré jej počas pandémie Covid-19 nezabezpečilo rovný prístup k online dištančnému vzdelávaniu. Poradňa jej zabezpečila bezplatné právne zastupovanie v súdnom konaní. Súd je žalobe vyhovel a priznal odškodnenie v celej požadovanej výške 3000€. Ide o prvý rozsudok svojho druhu nielen na Slovensku, ale i v Európe, ktorý poukázal na znevýhodnenia v prístupe digitálnym technológiami a internetu, ktorým čelia niektoré skupiny v slovenskej spoločnosti a ktoré majú širší systémový charakter.

Veronika Duždová, stará matka žalobkyne, k rozhodnutiu súdu povedala:

„Rozhodla som sa podať žalobu na súd, lebo rómske deti sa počas Covidu neučili a škola sa o nich nezaujímala. Len raz v týždni im priniesli nejaké pracovné listy. Vnučka bola prváčka. Nechcela som, aby zabudla to, čo sa naučila predtým. Škola podľa mňa neučila rómske deti tak, ako by mala a vnímala som to ako diskrimináciu. Som rada, že mi súd dal za pravdu.“

Vanda Durbáková, advokátka spolupracujúca s Poradňou a právna zástupkyňa žalobkyne k rozhodnutiu povedala:

„Rozsudok súdu potvrdzuje závažné zlyhanie štátu v čase pandémie. Štát nezabezpečil kvalitné vzdelávanie pre rómske deti, ktoré nemajú prístup k internetu, digitálnym technológiami a nemajú digitálne zručnosti. Je zrejmé, že na vzdelávanie týchto detí štát na dlhé mesiace zabudol. Neprijal účinné opatrenia, ktoré by odstránili prekážky v prístupe k zavedenému dištančnému vzdelávaniu, ktorým tieto deti čelili. Tento rozsudok má však ešte ďalší - omnoho širší rozmer. Slovenské súdy ním po prvý krát poukázali na existujúcu „digitálnu priepasť“ medzi väčšinou spoločnosťou a znevýhodnenými skupinami obyvateľstva, ktorá sa v dnešnej digitálnej dobe čoraz viac zväčšuje. Tá znevýhodnené skupiny v našej spoločnosti diskriminuje v mnohých oblastiach života. Súd potvrdil, že štát musí túto diskrimináciu odstraňovať.“

Rómske dievča z marginalizovanej komunity v Jarovniciach podalo žalobu proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, v novembri 2022. V žalobe namietalo, že štát čase prerušenej prezenčnej výučby na základných školách počas pandémie Covid-19 zaviedol dištančné vzdelávanie, ktoré bolo podmienené digitalizáciou - prístupom k internetu a digitálnych technológiami, vlastnením počítačového zariadenia a počítačovými zručnosťami. Tie však ona ani jej rodina nemali a štát ich nijako nezabezpečil.

Škola v čase prerušenej prezenčnej výučby vzdelávala rómske deti iba distribúciou pracovných listov na týždennej báze, pričom im pri ich vypracovávaní neposkytovali podporu a ani ich nevyhodnocovala. Žalobkyňa v konaní dávala do popredia aj širší systémový charakter tohto problému. Poukazovala na výskumné zistenia, ktoré potvrdzovali, že rovnakým znevýhodneniam v prístupe k vzdelaniu ako ona, čelilo počas pandémie na Slovensku obrovské množstvo rómskych detí.

Okresný súd v Prešove rozsudkom zo dňa 6.11.2023 žalobe v celom rozsahu vyhovel. Rozhodol, že štát sa dopustil diskriminácie v prístupe k vzdelaniu z dôvodu sociálneho pôvodu, majetku a rómskeho etnického pôvodu žalobkyne a porušil aj jej právo na prístup k informáciám. Ďalej rozhodol, že štát neprijal primerané opatrenia vrátane zabezpečenia prístupu k internetu a digitálnym technológiám, ktoré by zabezpečili rovný prístup žalobkyne k vzdelaniu v čase prerušenej prezenčnej výučby počas pandémie Covid-19. Zároveň zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyňi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 3000€.

Súd v rozsudku uviedol, že úlohou štátu počas pandémie covid bolo nevyhnutne prijať opatrenia na zmiernenie jej účinku a to aj poukazom na nerovnosť detí z marginalizovaných rómskych komunít. Súd nespochybnil nutnosť riešenia situácie počas pandémie za účelom ochrany zdravia a života ľudí. Zároveň však zdôraznil, že štátom prijaté opatrenia mali reagovať na existujúcu nerovnosť marginalizovaných skupín. Vykol štátu, že nevykonal žiadne dočasné vyrovnávacie opatrenia na prekonanie tejto nerovnosti, aj keď mu to legislatíva umožňuje. Za takejto situácie sa podľa súdu štartovacia čiara do životov žiakov z marginalizovaných rómskych komunít oproti iným žiakom nevyhnutne vzdialila.

Rozhodnutie súdu je prelomové, keďže ide o prvé rozhodnutie vo veci tzv. “digitálnej priepasti” nielen na Slovensku, ale i v Európe. Pandémia Covidu-19 jasne ukázala zásadný význam prístupu k internetu pre život ľudí a pre spoločnosť, vrátane jeho nevyhnutnosti pre moderné vzdelávanie. Vo viacerých krajinách je preto právo na prístup k internetu oficiálne uznané ako jedno zo základných ľudských práv. Štát síce nemá povinnosť zabezpečiť internet pre každého, ale ak podmieni prístup k vzdelaniu povinnosťou mať dostatočné technologické vybavenie a pripojenie, ako v prípade dištančného online vzdelávania, mal rómskym deťom z marginalizovaných komunít zabezpečiť rovný prístup k internetu, potrebným digitálnym technológiám aj zručnostiam. Ak takého opatrenia štát zaviesť nemohol, mal v čase prerušenej prezenčnej výučby zabezpečiť účinné základné vzdelávanie aj inými prostriedkami ako prostredníctvom digitálnych technológií.

Rozhodnutie nie je právoplatné a žalovaná strana sa môže voči nemu odvolať.

Anonymizované rozhodnutie súdu je dostupné tu: <https://poradna-prava.sk/sudne-rozhodnutia/>

Poradňa ďakuje nadácii Digital Freedom Fund (DFF) za finančnú podporu v tomto významnom súdnom rozhodnutí.

KONTAKTY: Vanda Durbáková – Advokátka spolupracujúca s Poradňou a právna zástupkyňa žalobkyne; tel. č.: 0949 338 396; e-mail: poradna@poradna-prava.sk

Poradňa pre občianske a ľudské práva je mimovládna organizácia, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv a slobôd so zameraním na ochranu práv menšín a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venuje predovšetkým otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života na Slovensku. Venuje sa tiež ochrane reprodukčných práv a problematike policajného násillia. Poradňa vo svojej práci rozvíja metódu strategického vedenia súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a porušovania ľudských práv menšín. Zabezpečuje sprostredkovanie bezplatného právneho poradenstva vo vybraných prípadoch porušenia ľudských práv a bezplatného právneho zastupovania v konaniach pred slovenskými súdmi a Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Vykonáva tiež terénny monitoring, advokačné aktivity vo vzťahu k štátnym inštitúciám a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti ochrany pred diskrimináciou pre odbornú a laickú verejnosť. Web: www.poradna-prava.sk

Podporte činnosť Poradne [peňažným príspevkom](#).